

βιασμένους, αδύνατους και γέροντας. Οι τελευταίοι όντας υπό άρρωστία, αδύνατο κι άφτοί κι οι άπόγονοί τους να μη δώσουν περισσότερους τραλλούς.

Ο φοβερός άφτός ξεπατρισμός που γίνεται από την Ελλάδα τόσα τώρα χρόνια αδύνατο με τον καιρό να μην έχει άπαράλλαχτο άποτέλεσμα, γιατί μάς φέβγουν οι άληθινοί μας άριστοκράτες, οι βουνήσοι μας δηλαδή, άφροντας πίσω τους ταμπελαχανάδες και λεβαντινούς. Γλήγορα ό έκφυλισμός θα δυναμώσει, και το γένος μας θα καταστήσει το χειρότερο έως της Έθρώπης. Άφτό θά είναι το κέρδος μας από τις συνταγματικές λερτερίες που μάς φέρανε ρουσφέι, καχοδοίκηση, φτώχεια, και την άνέγκη ν' άφρονούμε την πατρίδα μας— έρωτερίες που μάς τις ζουλέβουν τώρα, φαίνεται, οι άδωοί άφτοί Κρητικοί.

Η ΒΑΡΑΣΟΒΑ

Άλήθεια σά δύο μεγάλα μαστάρια είναι ή Βαράσοβα κ' ή Κλόκοβα, μονάχα πώς τόνα φαίνεται πιο θραφερό άπ' τάλλα, γιατί ή Βαράσοβα πούναί ένα κομμάτι βράχος κι όχι βουνό, και ή ψηλότερη κορφή της φτάνει μονάχα στα 917 μ. δέν έχει δούλου πλαγιές, αλλά κορτερή κι άπόγκρημη πέφτει στη θάλασσα, κ' έτσι δειχεται πιο μεγαλύτερη άπ' ό,τι είναι.

Και τα δύο αυτά μαστάρια, όπως κι όλα τα στήθια, χωρίζονται άναμεταξύ τους. Μιά στενόμακρη ξερολαγκκαδιά, που από μέσα της περνάει της Γκαβρολίμης τό ρέμμα, ξεχωρίζει τα δύο βουνά. Κ' ή γη αυτή είναι τό μόνο μέρος που σπέρνεται και πρασινίζει καμιά φορά μέσ' στη Βαράσοβα και της Κλόκοβας τις ζηραιές.

Την ξερολαγκκαδιά αυτή θελήσανε τό μεσαιώνα να την προφυλάξουν οι Φράγκοι άπ' του Κόρπου τό μέρος κ' έσήκωσαν άπάνου σ' ένα λόφο, δεξιά καθώς ανεβαίνουμε, λίγο μακριά άπ' τη θάλασσα ένα κάστρο με τούβλα κι άπελέκτες πέτρες, και στα χαλάσματά του διακρίνουνται ακόμα ως σήμερα τα θεμέλια τριών πυργών, μιάς στέρνας και μιάς έκκλησιάζ.

Στ' άριστερό της ξερολαγκκαδιάς μέρος, εκεί π' άρχίζει να ριζώνει ή Βαράσοβα, είναι τό Κάστρο της Πάγκαλης. Τέτιο παραγκώμι του δώσανε στο Βαζίν, που στα 1861 εξέτασε όλη την Αίτωλία κ' έγραψε γι' αυτή (Mémoire sur l'Étolie par

M. Bazin membre de l'École Française d'Athènes) κ' έτσι τό παράγκωμίζουμε άκόμα. Ο Leak όμως που στα 1865 (Travels in Northern Greece) πέρασε άπ' τα δικά μας τέρη, τ' όνοματίζει Όβροκάστρο. Ο Woodhouse (Aetolia, its geography, topography and antiquities) πιστέθει πως τόνομα αυτό έγινε άπ' τό Παλιόκάστρο, που συνειρίζουμε να λέμε δια τα άρχαία φρούρια δέν είναι καλύτερα να δεχτούμε πως την Πάγκαλη, μπορεί να τη λέγανε τότε Όβρια και πως τό κάστρο της από Όβροκάστρο έγινε Όβροκάστρο; Γιατί και καθώς μαθαίνουμε άπ' τό ταξίδι του Όβριου Βενιαμίν άπ' την Τουδέλη, πούναί περιγητής του 1153 και σε κάθε μέρος που πήγαινε κατάγραφεν όλους τους πατριώτες του, εκεί κοντά δέν έβρήκε ούτε έναν Όβριο.

Ρώτησα μιá μερα τό γέρω Καφαλιά άπ' τη Βασιλική, χωριουδάκι που υπάρχει εκεί σήμερα κατά τό μέρος της Κλόκοβας, ποιá εΐτανε άφτή ή Πάγκαλη; «Μιά πανώριη και καλή βασιλοπούλα, παιδί μου, που οι παλαιόκοι τη θυμιώντανε και δακρύζανε στ' όνομά της, γιατί λαμποκόπανε όλη άπ' όμορφιά και χάρες κ' έκανε του κόσμου τις λεπμοσύνες. Η Πάγκαλη κρατούσε τα κλειδιά του παλατιού κι άνοιγε τις άποθήκες και τα κελάρια του και μοίραζε στη πρωχολογιά της χρονιάς τους τό γέννημα, τό κρασί και τό λάδι. Άλλά σά σκοτώθηκε ό πατέρας της στο σέφερι, κ' έπεσε τό κάστρο στού όχτρού του τα χέρια, ή Πάγκαλη έγινε μορζα και δούλα του όχτρού του Βασιλιά, κι άπ' τον καυμό της ή άμοιρη βασιλοπούλα μαράζωσε και πέθανε. Άλλ' ή ψυχή της δέν έφυγεν άπ' τα μέρη μας, κ' οι γονήδες μας πολλές φορές την είδανε να βγαίνει άπ' τό γιαλό σά λάμια στα άσπρα ντυμένη και να τριγυρνά στού κάστρου τα ρείπια. Έμεις σήμερα είμαστε κολασμένοι και δε μπορούμε να ιδούμε τίτις θεοτικά πράγματα».

Τη Βαράσοβα οι άρχαίοι Έλληνες τη λέγανε Χαλκίδα και Χαλκίαν. Μετά δε τον Εϋνηνόν τό όρος ή Χαλκίς, ήν Χαλκίαν εΐρηκεν Άρτεμιδώρος» (Στραβ.) Και κάτω άπ' τό βουνό άφτό, στα έμπα του δικάτελου, εΐτανε και πόλη που τη λέγανε Χαλκίδα και Υποχάλκίδα και «ής μέμνηται και ό Ποιητής εν τω Αίτωλικω κατάλογω» (Στραβ.) Άλλά κρίμα και της δικής μας Ίλιάδας ό Ποιητής να μην αναφέρη «Χαλκίδα τ' άγγιχάλο» όπως

δε μπόρεσε μέσα σ' εκείνο τό θησαυρό της να βρούε Κάλ δώνα πετρήσανα» πειδιόν Καλυδώνος έρηννης» που πολυ πιθυμούσα να τα νοιώσω και στη ζωντανή μας, τη μητρική μας τη γλώσσα.

Ο Βαζίν κι ό Woodhouse λένε πως τό κάστρο της Πάγκαλης είναι ή «άγγιχάλο Χαλκίς» του Όμήρου. Τους άξίζει να τους πιστέψουμε. Το κάστρο αυτό που ή ίδια ή φύση τώκαμε δυνατό κι άπάτητο, έχει Βασιλική τό γκερέμ της Βαράσοβας, Άνάτελμα άλλους κομένους κι άπάτητους βράχους, κι άπ' τη μεριά του Βορξ και της θάλασσας είχαν οι άρχαίοι χτίσει δύο τείχια που με τόνα έφραξαν τό δρόμο άπ' τη θάλασσα και με τ' άλλο έκλεισαν ένα στενό μονοπάτι, πούναί ή μένη πατημένη της Βαράσοβας διάβα.

Τό σκέδιο του κάστρου άφτού είναι άπάνου κάτω ακανονικό Έλληνικό. Κι ό Woodhouse θαμναιεται με την τέχνη του, που δέν την άπάντησαν άλλου στης Όμηρικης έποχης τα χτίρια, και πιστέθει πως της Πάγκαλης τό κάστρο είναι σημάδι της μεγάλης προόδου πουχε κάμει ή κατασκευή τω κάστρων στην Αίτωλία (an example of the highest development of the art of fortification in Aetolia).

Οι Χαλκιδάοι της Αίτωλίας δέν είχαν ιστορία μεγάλη. Ο Βαζίν τους παίρνει για κουρτσούς και κλέφτες. Έ, και τί περιμνε ναύαι! Ασημονεί πως εΐταν Άίτωλοι, οι μεγαλύτεροι δηλ. της έποχης τους κλέφτες και πως έ Δίωνος ό Κάσσιος αναφέρνοντας τα επαγγέλματα και τα γούστα των Έλλήνων στα διάφορα μέρη λέει γι' αυτούς: «Τα Αίτωλικά, ληστεΐαι; Περιγράφοντας έ Βαζίν τό κάστρο, βρίσκει τη θέση που εΐτανε τα παραθύρια κ' οι πόρτες του, και φαντάζεται τους Χαλκιδάοις τρωπωμένους μέσ' στο διάσελο της Βαράσοβας και βάνοντας σκοπούς στα παραθύρια των πυργών του κάστρου που παραμονέδανε μην άρμενίζη κανένα καράβι, ή μην έρχεται καμιά βάρκα δική τους, για να κήμουν σινιάλο στην πόλη και να τρίζουνε στο γιαλό, για να κουρσέψουν τό πλοίο, να χτυπήσουν τους όχτρούς τους ή να καλοδεχθούν τους συντρόφους τους.

Μέλο όμως τό κάστρο του, τό θαλασσοχώρι — ή Χαλκίδα—την έπαθε. Οι Κορίθιοι την πήραν άπ' τους Αίτωλους, δέν ξέρούμε ποτε, στα 424 π. Χ. όμως, όταν ή άρμάδα της Κόρθος πήγαινε να συν-

ΣΑΤΥΡΕΣ ΟΡΑΤΙΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ Α ΒΙΒΛΙΟΥ

Γιατί, Μαικήνα, τάχατε κανείς τό ριζικό του, που για άτός του διέλεξε για τούχει δώτη ή τύχη, δε θέλει, μόν τό ριζικό των άλλωνών πενέσει; «Έμπόροι σεις καλότυχοι», ό στρατιώτης κράζει, από τα χρόνια πλειά βαρύ; κι άπ' τους πολλούς τους κόπους αδύναμος εις τό κορμί. Κι ό έμπορος λέει πάλι, οι άνέμοι τό καίκε του όντας τό παραδέρνουν, «καλύτερα ό πόλεμος. Να κι ή σφαγή πλακώνει ό χάρος φτάνει στη στιγμή για ή πανώρια νίκη». Το γεωργό τον χαιρείται ό νομοκράτης, όντας στού πετεινού τό λάλημα ό υποθετάρης φτάνει και του χτυπή την πόρτα του. Κι έκείνος πώχει κρίσει και τούχει άπ' την έξοχή στην πόλη, όσου; ζούνε στην πόλη μέσα, μόνο αυτούς καλοτυγίζει έκείνος. Κι άλλα παρόμια, χιέτερητα, μπορούνε να κουράσουν και τό λογό τό Φάδιο. Να μη σου δίνω βάρος, έκου τί θέλω να σου πώ: «Αν θεός κανείς προστάξη και πη: «Κείνα που θέλετε έγώ θα τας τα κάμω»

έσύ θα γίνης έμπορος, που στρατιώτης ήσουν, κι ό νομοκράτης, χωρικός; ξεχωριστήτε τόρα σάν άλλαξεν ή τύχη σας. Έμπρός! Τι καρτεράτε;» Τ' άρνιούνται αυτό. Κι όμως μπορούν ευτυχισμένοι ναύαι. Και τότε δικιο τάχατε δέν είναι, να φουσκώση από θυμό τα μάγουλα ό Δίας και να κρέξη πως πλειά δε θάν' καλόδουλος ν' άκούη τα παρακάλια; Έξόν αυτά, όσα θα πώ δε θα τ' άνιστορήσω με γέλιο, καθώς τάκανε κείνος που περιπαίζει, (και μήπως είναι μπόδιο αυτό να κρένη την άλήθεια; Σάν τους δασκάλους, που συχνά στα δασκαλούδια δίνουν καρδιά, καλοπιάνοντας να πούν την άφραδίτα' «ε πάλουν πλειά τα χωρατά κι ες πούμε τις άλήθειες). Έκείνος που με τό σκληρό τάλέτοι του αύλακάνει τη γίς, κι αυτός ό ψεύτακας μπακάλης, ό στρατιώτης, κ' οι νάφτες που τη θάλασσα άτρόμαχοι άρμενίζουν, λέν πως για τότο τό σκοπό τους κόπους τους τραβούνε, για να ξεκουραστούν ταχιά στα γέρτα, με γαλήνη άνέγγιχτη, σά μάζεψαν βιός μέσ' στο σπιτικό τους' σάν τό μικρό κι άκούραστο μηρμίγκι, όπου σέρνει ό,τι μπορεί στα δόντια του και στο σωρό του βάζει, γιατί τα έβρει τα στερνά και πρόσλεψε από τόρα. Αυτό, χειμώνας σάν έρθη, Γιεννάρης; σάν πλακώση, δε βγαίνει άπ' τη τρύπα του κι αυτό που φύχα φύχα συμάζωσε πρωτήτερα ξεκοκαλλίζει τόρα.

Εσένα, ούτε ή φλογερή ή ζέστη άπ' τό κέρδος να σε βιτιάζη δύναται, ούτε καν ό χειμώνας ούτε ή φωτιά, ή θάλασσα, τό σίδηρο, κανένα σε σε δέν αντιστέκεται, άλλος στον κόσμο φτάνει να μην έχη τα πλούτη σου. Και τί καταλαβαίνεις όντας άμέτρητο σωρό από μάλαμα κι άσήμι, με καρδιοχτύπι και κλεφτά, σκάβεις τη γίς και χώνεις; «Ένα πρξ πλειά δέν φελξ, αν τον άγγίξης κάπως.» Όμως, αν τότο δε γενη, ποιá όμορφία λές νάχη έκείνος; τάχα ό σωρός που συναμένον έχεις; Χίλια κοιλά τ' άλλών σου σταριού μπορεί να βγάλη; μα ή κοιλιά σου δε χωρά πλειότερο άπ' τη δική μου, καθώς, σάν τους χαμάληδες στους γερικούς σου ώμους σακκί ή σηκώσης σιταριού, πλειότερο δε θα πάρης ούτε από κείνον που καμιά δέν έχει κάμη στράτα. Και τί τον μέλει, λές, αυτόν που ζη μέσα στη πλάση, αν τάχα στρέματα εκατό ή μιá χιλιάδα σπέρνει; «Όμορφο εινε σε σωρό σάν βουνό ν' άπλώνης.» Άπόμικρό να πέρνουμε έσύ σά μάς αφήνεις, τί τις σιταποθήκες σου πλειότερο τις πενέθεις άπ' τα φτωχά τ' άμπάρια μας; Σάν, όντας χρεία έχεις από νερό, όχι πλειότερο από σιταμι ή ποτήρι και λές: «Έγώ τ' άποθυμώ από τρανό ποτάμι νερό να πάρω, όχι άπ' αυτή τη βρύση τη μικρούλα.» Όσοι γυρεύουν πλειότερα άπ' ότα άνάγκη έχουν

τρέξη το Σπαρτιάτη στρατηγού Γνώμο, πού διχομήριζε την Ακρνανία, εΐτανε τότε στην έξοσία τους, γιατί ο Θουκιδίδης λέει πως οι Κορίθιοι απ' το Φειδαρη κι απ' τη Χαλκίδα βλέπανε τών Αθηναίων τὰ πλοία ν' ἀρμενίζον απ' τόν "Επαχτο κατ' ἐπάνω τους.

Άλλα μόνον τριάντα χρόνια τήν κράτησαν οι Κορίθιοι, γιατί στά 455 τούς τήν πήραν οι Αθηναίοι. Ο στρατηγός τους, Τολμίδης ένθ' εκούσεθε τότε τις θαλασσινές του Μωριά χώρες, παύχηθηκε και στην απέναντι μεριά καθύρασε τόν "Επαχτο «εξ έρόδου λαβών» (Διοδ.) κι άφτη, Χαλκίδα Κορινθίων πολιν είλον» (Θουκ.)

Άλλ όταν η Αίτωλική συμπολιτεία έστρεψε τήν έδρα της στην άριστερή του Φειδαρη όχτη, η Χαλκίδα ένώθηκε με τήν Αίτωλία για να μη χωριστή πιά απ' άφτη.

Ο "Ερασιγράφος: «Μία μέρα μού εγε ένας χωριάντας, πώς οι άρχαιοί Έλληνες, οι παππούδες μας, οι άντρωμένοι αυτοί άθρωποι, θελήσανε να ζήσουνε ένα γιοφύρι μεταξύ της Ρούμελης και του Μωριά. Σηλώσανε λοιπόν εν Βαράσοβα και τή φέρνανε, άλλ' άμα φτάσανε στην άκρη απ' τή θαλάσσια, τους έφυγ' απ' τὰ χέρια κ' έπεσε». Μύθος πού μοιάζει με του Λυκαβητού τού μύθο.

Άλλ' έχουν κι άλλοι μύθοι παλιότεροι γραφτεί για τή Βαράσοβα. Στο πλευρό της, πούναι κατά τού βασιλείμμα, έφωλιάζε τὰ παλιά τὰ χρόνια «τάγριου γούρουνο της Καλυδώνας», πού:

«τούς έστειλε η Άρτεμη από φοδρα, πού δέν της πρόσφερε ο Οίνις καρπούς μέσ' στα δροσάτα

«περβόλια, ένθ' πολλά οι θεοί τρώγανε βόδια οι άλλοι, και άφσει μόνη του Διός τή δοξασμένη κόρη» «ή ζέχασε ή δέν τούκοψε, μάταν βρη τού κριμας. «έθωσσε άφτη—τú θεϊκό τó σπέρμα ή σπιτέφτρα— και άσπρικό άγριο άσπρόδοντο τούς έστειλε γουρούνι, πού του Οίνια τού ρημάζε τ' άμπέλια νύχτα μέρα, και έφριζε σύγκορμα πολλά δοντρού μεγάλα χάμου μαζι με ρίζες και μαζι και με τών μήλων τ' άθια», (Πλάδας μεταφρ. Πάλλη)

Έκει η Βαράσοβα χωρίζεται από τόν Άράκυθο, —τú Κοούιον όρος— τú βουνό δηλ. πού εΐταν η Καλυδών, ή Πλευρώνη κ' οι άλλες Όμηρικές χώρες της άρχαίας Αίτωλίας, —με τού Φειδαρη, τó ποτάμι, πού στην εποχή εκείνη, τó λέγανε Έθνηο.

Η σιμώτερη πρòς τó μέρος τού Φειδαρη χώρα, εΐταν η Καλυδών, χωριμένη σε μία απ' τις όμορφες τού Άράκυθου ρήγες. Κι άνάμεσα απ' τó Φειδαρη κι απ' τή Βαράσοβα βρίσκεται ένα μεγάλο τρίγωνο γης πού οι Καλυδωνιώτες, όπως και κάτ' απ' τόν Άράκυθο, εΐχανε τ' άμπέλια τους και τὰ σπαρτά τους. Κ' η Καλυδών εΐταν ο πρώτος τότε άμπελότοπος, γιατί πρώτος ο Βασιλιάς της Οίνείας εΐχ' από τó Βάγκο μάθει τήν τέχνη πού κατασκευάζουμε τó κρασί. Άλλά τó Αίτωλικό κρασί κ' ύστερα στον καιρό της σκλαβιάς φημιζόντανε, κι ο Σρη περιηγητής του 1675 τó βρίσκει πώς εΐταν τó καλύτερο απ' όλα τὰ Έλληνικά κρασιά.

Δέν εΐταν παρά λίγος καιρός πούχανε γυρίσει, τὰ πρωτοπαλικάρα της Έλλάδας, βασιλοπούλα όλκ απ' τήν Άργοναφτική έκστρατεία, κι ο Μελίαγρος ο γιος του Οίνεία τὰ έκάλεσε να μαζεψούνε ξανά στην Καλυδών για να σκοτώσουν «τί άγριο άσπρόδοντο γουρούνι» πού φέμαζε τó θιός του πατέρα του. Και άμα συνάχτηκαν ξεκίνησανε για τή Βαράσοβα, τó κυνήγησαν και τó σκότωσ' η Άταλάντη, Βασιλοπούλα της Άρκαδιάς, πιστή των Άργοναφτώνε συντρόφισσα, γιατί και τότε, καθώς κι απ' τὰ σημερνά της Άλεπούς κυνήγια, δέ μπορούσαν οι κυρίες να λείψουν.

Μόλις είκοσι χρόνια είναι πού χτίστηκε στο Φειδαρη γιοφύρι, κι απ' τόν καιρό του Οίνεία ως τότε περάτες, γνωρίζοντας τού ποταμού τόν πόρο, διαβάζανε τόν κόσμο απ' τή μία στην άλλη του όχτη. Στην εποχή του Οίνεία περάτης εΐτανε ο Κένταβρος Νέσσος.

«ός τόν Βαθύρονον ποταμόν Έθνηον βροτούς μισθού πόρευε χερσίνη».

Σοφοκλ. Τραχίν.

Ο Βασιλιάς της Καλυδώνας εΐχε μία όμορφη κόρη, τή Δηϊάνειρα, πού τήν άγάπαιεν ο γείτονας Άσπρος, τó ποτάμι δηλ. πού χωρίζει τήν Αίτωλία απ' τήν Ακρνανία και πού τότε τó κρίζαν Άχελώο. Τά γλαρά της Δηϊάνειρας μάτια, εΐχαν και τήν καρδιά τ' άντρωμέου Ηρακλή σπιτέφει, πού για να τήν πήρη έκάλεσε τόν Άχελώο να παλέψουν και τόν ένίκησε. Δέ χάρηκε όμως πολύ ο Ηρακλής τή ζεστή του πύθερου τον γωνιά, γιατί νιόγαμπρος άκόμα σκότωσε, χωρίς να τó θέλη, τόν Έθνομο συγγενή του Οίνεία κ' εδϊώχτηκε απ' τó βασιλείο του, γιατί ο νόμος τότε διάταζε να φέβγουν οι φονιάδες.

Για να ταξιδέψη τ' άντρώγινο έπρεπε να διαβή τó Φειδαρη κ' εκεί πού ο Νέσσος πρώτη πήρε και πήγαινε στα χέρια του τή Δηϊάνειρα, τήν ξεμονάχιασε σε κάποια τού Φειδαρη ξέρα, και πίσω από μία ροδοδάφνη, πού πολλές εκεί μέσα φυτρώνουν, ο βρωμιάρης και μανισμένος άγριαώθρωπος πού απ' τó μεθίσι μυρίζαν τὰ χνώτα του εδω κ' εκεί κάτω, κούταξε να μολέψη τὰ πάλλευκα της νίνυφης νύστα. Ο γιος της Άλκμήνης, πού δέν έσήκωνε χώρατα τέτλια, κ' εΐταν άκόμα στην άντικρη του Φειδαρη όχτη, με μία του φαρμακεμένη σαΐτα, ρίχνει τόν Κένταβρο κάτω. Φρενιασμένος ο Νέσσος, πού άντι για άπόλαψη τó θάνατο βρήκε, ψυχομαχώντας εΐπε στού φονιά τή γυναίκα να μάση της πληγής του τó φαρμακεμένο τó αίμα, πού θα της χρησιμέδε τάχα για φίλτρο τή μέρα πού ο Ηρακλής θ' άγάπαιεν άλλη. Ξεψύχης ο Νέσσος και σε ακυλι τόν έσυρε και τόν έθαψε στην Κλόκοβα, πούεΐταν ο οικογενειακός των Κένταβρων τάφος.

Ύστερα από κάποια χρόνια ο Ηρακλής έβρέθηκε στο Κήναιον, τόν καθο του Γριποννησιού, πού σήμερα τó λέμε Λιθαδα, για να κάμη θυσία, κ' έστειλε σπιτι τόν ύπηρέτη του Λίχχ να τού φέρη τὰ καθαρά του άσπρόρουχ. Η Δηϊάνειρα, πού ο Λίχχας της εΐπε, πώς ο άντρας της για γλυκειά του συντρόφισσα έσυρνε μαζί του τή Γιόλη, τήν άφράτη του Έβρυτου δυχατέρα, θυμήθηκε τού Νέσσου τó φίλτρο κ' έβρεξε μ' αυτό τó πουκάμισο πού ο Ηρακλής θα φορούσε. Άμα τó πέρασ' άπάνω του, τó φαρμάκι έπότισε τó κορμί του άντρωσιού, φοβερούς του προξένησε πόνους, τó πουκάμισο έγινε ένα με τή σάρκα του σώμα και σαν προσπαθούσε να τó βγάλη, τραβούσε μ' αυτό και τού κορμιού του τις σάρκες. Με μανία άρπάζει απ' τó πόδι τó Λίχχ, και μ' έρμη τόν πετá στου πελάου τὰ βάρη, και με βιά δρασκελάει τὰ βουνά και τὰ όρη, φθάνει στην Οίτη και ξεριζώνοντας τὰ θεόρατα δέντρα πού μπροστά του περνούσαν, τὰ κάνει σωρό, άνδραίνει άπάνω, τούς βάνει φωτιά κι ολοζώντανος χάθηκε μέσ' στ'ές άπέραντες φλόγες του Δία ο γιος.

Στη μεσηθρινή της Βαράσοβας μεριά, είναι πολλές άνθρες πού τρέχουν κρύα και γοργαρά νερά και για τούτο τó μέρος αυτό τ' ονοματίσαν Κουοίερα.

Έκει είναι και της Καλυδώνης η πηγή, πού τήν αναφέρει ο Πausανίας και τή στοιχειώσανε δυό ζωές.

με τόν πεσμένο όχτο μαζί ο Άφιδος τούς πέρνει. Και όποιος τόσο αποθυμά όσο η χρειάτου είναι μήτε απ' τó βούροχο τó νερό τó βράζει, μήτε χάνει τή ζήτη του στα κύματα. Όμως πολλοί στον κόσμο, άπο να πόθο ψεύτικο ζευεκα πλανευμένο: λένε: «άδε φτανει τίποτα' γιατί τ' άΐζεις τόσο όσα είναι και τὰ πλούτη σου». Έκείνο τί τόν κάνεις; Ύου νέ, ακόμοιρο, γιατί πρότχαρά αυτό τó κάνει. Δέν στην Αθήνα μετ' ορα ένας βρωμιάρης ήταν κι άρχοντας πού συνήθιο του τόν κόσμο εΐχε να βρίζη: «Έμένα ο κόσμος σφούριζε: εγώ όμως καμαρώνω σαν βλέπω πάντα να χτυπά στην τσέπη μου τó χρήμα». Τού Τάνταλου στα χείλη του πασι τó νερό και φεύγει. Έλεψ: Άλλάγε τόνονα να σου ταιριζήη ο μύθος' πάνω στα παντοσύνχητα σκαούδια του κοιμάσαι και χΐσκεις κι αναγκάζεσαι σαν άγια να τὰ πέρνης, να μην τ' απλώσης, σαν έμπρός σε ζωγραφία για στέκης. Δέν ξέρεις τί τὰ κάνουνε τὰ χρήματα; Δέν ξέρεις πού χραιμαύουνε; Ψωμί και λάχανα αγοράζουν, κρησι: και ε,τι ο άνώ,ωπος άνάγκη έχει να πάρη. Για έχεις τάχα αποθυμά άγρυπνος νύσσι πάντα και απ' τó φόβο σου νεκρός, να τρέμης νύχτα μέρα τούς άγριους κλέφτες, τή σωπιά, τούς δούλους μη σε βγάλουν μέσ' στα βουνά; Άπ' τὰ καλά αυτά σου εγώ ποθούσα απ' όλους νάμαι πιό πτωχός εδω σ' αυτό τόν κόσμο.

Και σαν σε πιάτη θερμικά, η άλλη κάποια άρρώστια σε ρίξη στο κρεβάτι του, πόν έχεις ού κοντά σου, να κάτση στο προσκέφαλο, κανένα να πού βράση, και να φωνάξη τó γικτρο για να σε ξαρωστήση και τὰ παιδιά σου να χροούν κι όλοι οι δικοί σου άντάμα; Ούτε γυνάικα ούτε παιδιά παρακαλούν για σένα' σ' όχτρεύονται οι γειτόνοι σου, οι φίλοι, τὰ κορίτσα, οά παλικάρια. Φαίνονται παράξιο σε σένα, πού όλα απ' τὰ χοήματα τάχεις πιό παρακάτω, κανέναν δε σ' άγαπά, όπως και δέν τ' άΐζεις; Κι αν τις γενιές, τούς φίλους σου, πού απ' τήν τύχη έχεις, να μην τούς χάτση προσπαθής, τού κάκου θα τόν χύσης ακόμοιρο, τόν κόπο σου' σαν κείνον πού να μάθη μέσα στο κάμπο προσπαθής, να τρέξη τó πουλάρι: στα χαλινάρια ακούοντας. Κοντολογής, πλιά πάψε να θηταβρίζης χρήματα, κι όσο περίσσα τάχεις, η πτώχεια πιό λιγώτερο θα τέ τρομάξη πάντα. Μόν βάλε πλιά στου; κόπους σου κανένα χαλινάρι, γιατί κείνο πού θέλητες τó πέτυχες, μην πήθης ο,τι έπαθε ένας Ούμιδος: μικρός ο μύθος είναι: Άοχοντας ήταν, με κοιλό μπορούσε να μετρήση τὰ χρήματα του, κ' ήτανε τόσο μαζί βρωμιάρης όπου ποτέ καλύτερα απ' τούς δούλους δε φορούσε, κ' έτρεμε ως τὰ ύστερα η πτώχεια μη τόν πήρη. Μ αυτό σε δυό τόν χωρίςε η σκλήδα Τυδαρίδα

με τόν παλτá η παλαιαρού. «Σε τί με τυθουλείεις, να ζω καθώς τó Μαίνιο για και τó Νομαντιάνο;» Θύλεις να βίλης τή φωτιά με τάχυρα να σμίζη. Παραλυμένος κι άσπυτος εγώ δε λέω να γένης, όντας να πάψη, σου μιλω, ξηνταβελόνης νύσσι. Βρίσκεται κάποια διαφορά άνάμεσα του Ταινη καθώς κι από τόν πεθερό του Βισοελη. Τó κάθε πλάμα έχει τó μέτρο του και σόνορα έχει κάποια πού δε μπορεί πλιά να σταθή πέρ' απ' αυτά τó δίκο. Άς πΐμε εκεί πού μείναμε, πώς ο ξηνταβελόνης δε χάρεται στο έχει του, τούς άλλους τούς πανάθει, τί η γίδα έχει τ' άλλουνού μαστάρια πιό μετλα και αυτό τόν στρίθει και ποτέ δέν πέρνει τόν άτό του σαν και τó κόσμο τó πτωχό, μόν θέλει να περάση όλους, έτσι ο πλούσιος κείνον πού τρέχει, κόβει καθώς, τάν τάλογο όρμητικά σέρνει τάμάζι όντας απ' τὰ σημάδια του χυθή, ο άμαξής τὰ σπρώχνει όλα τὰ ξένα κλόγατα πού τὰ δικά του πέρνουν, κι αυτόν πού πίσω έργεται και θέλει να περάση με περιφάνια. Και γι' αυτό, σπάνια θα τόνε βρούμε κείνον πού λει πώς έζησε εδω οχαριστημένα και όντας έρθη η ώρα του, να φεύγη απ' τόν κόσμο χορτάτος απ' τó κάθε τι. Όμως πλιά φταει: τώρα να μη θαρής πώς άρπαξα τήν κάσσα του Κρισπίου του τσίμπλη, λογο άλλους δε θα να ξεστομίσω. Σάμος

ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ